

MARINA ACHMEDOVA

ŠEDEVRAS

Sofoklis

MARINA ACHMEDOVA

ŠEDEVRAS

Iš rusų kalbos vertė

Irena Ramoškaitė

Sofoklis

Vilnius, 2013

I

NARVAS

Ištisą naktį nesumerkiau akių, stebeilijau per stiklą. Nemiegojau. Aš niekada nemiegu.

Kambary vienintelis langas – per visą sieną. Palangė labai plati. Širstu ant jos, kai dar ką nors ten stato. Gi turi stalą, turi komodą. Bet amžinai viską krauna ant palangės. Neseniai jai padovanojo kandeliabrą – varinį, dviejų žvakių. Aukšta kojele, masyviu pagrindu, su užraitymais ties dviem šakomis, laikančiomis žvakidę. Įžengė į kambarį, laikydama kandeliabrą dviem rankom. Buvo matyti, kad jai sunku. Nužvelgė kambarį – ieškojo jam vietos. Jau žinojo, kur pastatys, bet vis tiek pirmiau pažvelgė į stalą, paskui – į komodą. Priėjo prie palangės.

– Nedaryk šito, – puoliau belsti per stiklą.

Ji pastatė žvakidę ant palangės tarp knygų rietuvės ir nuotraukos perlamutro rėmeliais. Tikriausiai rėmeliai brangūs, bet aš nežinau, ar juos nusipirko, ar gavo dovanų. Naktimis dažnai žiūriu į nuotrauką. Guliu nejudėdama ir spoksau. Kas man belieka?

Kai ant palangės atsirado kandeliabras, ji ėmė deginti žvakes – plonytes, raudono ar balto vaško. Jos dūmijo ir

varvėjo. Nuo šakų nutįsdavo karšto vaško kekės. Rinkdama jas sakydavo:

- Pelėda.
- Dėžutė.
- Lopšys.

Aš irgi spoksodavau į vašką, kuri ji laikė delne, bet matydavau tik vašką, kuri ji laiko. Keisdavau regėjimo kampą. Žiūrėdavau iš kairės ir iš dešinės, prisimerkdavau. Bet nematydavau nei pelėdų, nei lopšių, nei dėžučių. Kas kartą klausdavau jos, kaip reikia žiūrėti, kad beformiame gabale išvystum pelėdą ir tos pelėdos snapą arba lopšį, o lopšyje – kūdikį. Bet ji neatsakydavo į mano klausimus. Jinai išvis retai su manimi kalbasi.

Maždaug po mėnesio ji liovėsi deginti žvakes. Tikriausiai nusibodo. Kandeliabras taip ir liko stovėti ant vašku nutaškytos palangės.

Naktimis, sustingusi viena poza, prasiblaškau apžiūrinėdama, kas ten sudėta ir sustatyta. Basutė aukštu kulniuku – kairei kojai. Prieš kokius dvejus metus jinai parsinešė ją dėžutėje drauge su basute dešinei kojai. Pasistatė kambario viduryje kėdę, nors galėjo atsisėsti ir ant sofos, apsiavė. Plo-nyčiai raudoni dirželiai įsirėžė į koją. Mačiau, kad skauda. Pažingsniavo pirmyn atgal priešais veidroді. Pažingsniavau drauge. Jinai nusiavė basutes ir pastatė vieną – kairei kojai – ant palangės, kitą – dešinei kojai – pakabino ant tualetu durų kabliuko. Kiekvienas svečias, pirmą kartą atsidūręs mūsų namuose, pirmiausia klausia, ką ant palangės veikia raudona basutė. O ji visada kartoja tą pačią frazę:

– Basutės man spaudė ir parduotuvėje, žinojau, kad niekada jų neavėsiu...

Tai ištarusi, nutyla laukdama, kada svečias paklaus, kam tuomet jas pirko. Svečias visada užduoda kaip tik tokį klausimą. Dar nėra buvę atvejo, kad jo neužduotų. Ji gūžteli pečiais – ji ne iš tų, kurie nori atrodyti aukštesni. Viskas dėl siaurų raudonų dirželių, sodriai auksinio pado ir segės, nubarstytos raudonais, smulkučiais kaip skruzdėlės akmenukais.

Visa tai ji kalba ne tiesiai, o tarsi iš kairės ar iš dešinės. Ir svečiui, kad suprastų, ką jinai kalba, reikia prieiti prie to, kas priešais jį, ne tiesiai, o padaryti lankstą – apeiti iš vienos ar iš kitos pusės. Jinai taip pat elgiasi norėdama ką nors padėti ant palangės. Pirmiausia prieina prie stalo, kuris stovi į kairę nuo palangės, paskui – prie komodos, kuri stovi dešinėje nuo jos. Ir tik apėjusi visą kambarį atsiduria prie palangės.

Kai svečias eina pro mane, šaukiu jam, kad netikėtų: basutes jinai nusipirko dėl didelės nuolaidos, vildamasi, kad dirželiai kada nors prasinešios arba kad jos koja kada nors susiaurės. Bet svečias nekreipia į mane dėmesio. Tiki. Jinai jam atrodo nepaprasta. Manęs nepastebi, bet aš jau seniai prie to pripratau. Be kita ko, iš anksto žinau, kuo viskas baigsis.

Atėjus į namus naujam svečiui, džiaugiuosi. Atsisėdu šonu į jį ir šypsauši. O ta suskliaudžia lūpas. Bijo, kad pastebės jos šypsnį ir supras, jog jo čia laukė. Tebūnie. Ir kas čia bloga? Šypsauši nuo ausies iki ausies, bet jis nežiūri

mano pusėn, žiūri į ją. Mane tai siutina. O kai pykstu, imu skaičiuoti aukštos gofruotos vazos, kuri stovi už basutės, žiedus. Jų trisdešimt aštuoni – seniausiai suskaičiavau. O jai tai net į galvą nešauna suskaičiuoti.

Visą pirmąją pusę nakties atidžiai tyrinėju kandeliabrą. Ties šakomis, kurių vienas galas baigiasi užraitymais, o kitas – žvakėms skirtomis lėkštelėmis, nardo variniai delfinai plokščiomis kaktomis. Jeigu ją dabar pažadintum ir paprašytum apibūdinti kandeliabrą, ji galėtų pasakyti tik tiek: sunkus, varinis, dviejų žvakių, aukšta kojele. Tik tiek. O aš galėčiau pasakoti apie jį pusę nakties. Ant žvakėms skirtų lėkštelių iškaltas raštas – paparčio lapai. Ant dubėnėlių po lėkštelėmis – reljefinės kriauklės. Žvakių lizdai panašūs į senovines taures, kurias ant padėklų patiekdavo riteriams ir karaliams. Apie kandeliabrą galėčiau papasakoti dar daug įdomaus. Be jo, ant palangės dar guli piešimo albumas, storas, nebalinto popieriaus, ant jo – pastelinių kreidelių dėžutė. Jos čia dėl tos pačios priežasties, kaip ir basutė. Kalbėdama apie albumą ir kreideles, ji yra paruošusi kitą frazę:

– Smagu, kad panorėjusi ką nors nupiešti turėsiu po ranka ir albumą, ir kreideles.

Ir kad bent kartą nors vienas svečias nebūtų paklauses, ar ji mokanti piešti. Jie visada paklausia. O ji kartoja vis tuos pačius žodžius. Ir tiktai aš žinau, kad ji niekada neužsigeis ką nors nupiešti.

Bet ant palangės yra kai kas, kas neduoda man ramybės. Dėžė. Paprasčiausia kartoninė dėžė. Joje ji laiko savo ak-

menis, siūlus ir vielytes. Aš galiu dirstelėti į dėžutę tik tuomet, kai ji pati ją atidaro. Kartais ji stovi nugara į mane, užstoja dėžutę, ir man nieko nematyti. Kiauras naktis žiūriu ir žiūriu į tą dėžutę. Štai šitaip guliu sau nejudėdama ir žiūriu.

Ak, kad taip turėčiau bent vieną tokį akmenuką. Norėčiau tamsiai violetinio. Ji turi tokį dėžutėje – pati mačiau. Pailgas, su daugybe briaunų, gilia šerdimi, į kurią svajoju pažvelgti. Naktimis girdžiu, kaip jis šaukia ir traukia mane. O aš guliu ir negaliu net krustelėti. Ji ničnieko negirdi – miega. Ji net neįsivaizduoja, kokie raštai gimsta mano galvoje, nors laiko save meistre. Ak, kad taip tas violetinis akmuo būtų mano... Bet, regis, ji bunda. Judina ranką. Ir aš su palengvėjimu judinu.

Pabudusi visada spokso į lubas. Dar nebuvo nė vieno ryto, kad būtų pažvelgusi į sieną ar į langą. Dar akimirka. Vienas akies mirksnis – nespėsiu nė suskaičiuoti iki trijų, o ji jau prisimins. Prisimins viską apie save, ir jos akių išraiška po paburkusiais vokais pasikeis. Man patinka žiūrėti jai į akis, kol jos dar nespėjo patamsėti nuo prisiminimų. Kasryt laikiu šios akimirkos ir dar nė karto jos nepraleidau. Štai ji! Akys atsimerkia. Viens! Ant lubų nieko neparašyta, tiksliai žinau – argi yra kas nors ilgiau už mane tyrinėjęs šitas lubas?

Du... Vokai krūpteli. Jie panašūs į riebius ruonius, kuriems vėzdu sudavė per galvą. Prisiminė. Bet aš... Aš! Nieko! Neprisimenu! Buvau uždaryta tame kambaryje už stiklo!

Lenkiuosi virš jos tamsių akių, vildamasi jose kaip veidrodžiuose išvelgti jos mintis. Man tariant „trys“ akys gęsta, ir štai tokiomis apsiblaususiomis akimis ji vaikščios ištisa dieną. Ko nors klausti beviltiška. Bet aš rasiu būdą sužinoti.

Prieina prie manęs ir spokso. Stovi ilgai, nė krust. Jos akys darosi dar tamsesnės. Tyli. Rytą nė žodžio nepratars – sunku atplėšti miego siūlais sudaigstytas lūpas. Mano lūpos atsiplėšia lengvai, bet juk aš ir nemiegu. Tyli.

– Išleisk mane! – beldžiu per stiklą.

Dedasi negirdinti. Gerai jau. Gerai jau, sakau! Apsimetinėk. Dar pažiūrėsim. Žinosi tu man. Apsimetinėk ir toliau!

Jos skruostai įsitempia, žandai sukietėja. Skruostikauliai nusmailėja. Mano vokai gailiai virpteli.

– Išleisk mane iš čia. Prašau.

Jinai nudelbia akis. Jeigu galėčiau pasiekti jos dėžę, čiupčiau vielą ir perverčiau jai vokus. Kiekvieną rytą noriu perverti jai vokus.

Pakelia dešinę ranką ir brūkšteli per plaukus. Aš pakeliu kairę ir brūkšteliu per plaukus. Viską darau priešingai. Jai tai nepatinka. Atsuka man nugarą ir nueina. Puiku. Kaip nori. Aš taip pat atsuku jai nugarą. Kiekvieną rytą bandau su ja susitarti.

Grįžta į kambarį – džinsuota ir apsitempusi nertiniu. Kažkas ateis. Kas – nesako, lyg manęs nė nebūtų. Bet aš ir taip viską žinau. Jeigu ji išsiropščia iš pizamos ir rengiasi džinsus ir megztinį, vadinasi, kažko lauks. Pasitaiko dieną,

kai niekas neateina arba ji pati nekelia kojos iš namų. Tokių dienų nemažai, jų daug. Jinai nuo ryto iki vakaro slampinėja su savo pižama. Pižama – nešvarios balkšvos spalvos su rausvais pliušiniais rankogaliais ir apykakle. Ant pižamos nupaišytos keturių rūšių katės: katė su kepure, katė su gėlyte, katė (nepatikėsit!) su kandeliabru ir katė su rausvų širdelių karoliais. Per vidurį ant pilvo – siaubingas katės snukis, tokios pat spalvos kaip rankogaliai ir apykaklė. Katės snukis smakso juodų sagų akimis – pati jas prisiuvo, paskui dar išsiuvinėjo žiomenis, nosį ir ūsus, tyčia taip padarė – gi žino, kaip nepakenčiu kačių. Kiekvieną kartą, kai ji eina pro mane, katė ant jos pilvo išsiviepia. Laimė, pižama ėmė plyšti – iš užpakalio prasitrynė nedidelė skylė. Ji šito dar nepastebėjo, bet aš viską matau.

Nemėgstu kalbėti apie drabužius. Kad ir ką išsirinktų, jai niekas netinka. Aš nusimanau apie madas – fasonus, kolekcijas. Žiūriu per televizorių madų šou. Turiu nepaprastą dovaną – jaučiu madą, jau šiandien galėčiau pasakyti, kas bus madinga kitais metais. Man užtenka užmesti akį į ekraną, ir galvoje jau turiu paveikslėlį, o vėliau imu jį keisti – tvirtinti arba ardyti nuo jo detales. Kol daiktas tampa tobulas. Kad taip leistų rinktis man... Tiek to, jau susitaikiau su mintimi, kad šito niekada nebus.

Kampe, tarp sienos ir lovos, stovi televizorius. Taigi jis stovi tiesiai priešais sofą, esančią prie palangės. Būna vakarų – du arba trys per savaitę – ji susirango ant sofos ir apsimeta, kad žiūri madas. Šito jai reikia dėl karolių. Tačiau iš jos veido akivaizdu: nemato nieko, tik savo pačios

mintis. O viskas tik todėl, kad jos galvoje veidrodėlis. Kartą mačiau tokį ant gydytojo, kuris tikrino jos gerklę, galvos. Jinai taip plačiai išsižiojo, kad neištverčiau ir irgi pažvelgiau vidun. Tada man ir toptelėjo, kad jos galvoje paslėptas toks pat veidrodėlis – mažytis ir apskritas. Jame atsispindi jos mintys: vos spėja pagalvot, o šis jau ir rodo jas, kaip koks televizorius. Ilgai galvojau apie tą veidrodėlį naktį spoksodama į ją per stiklą. Ir dar man šovė mintis, kad tas veidrodėlis išsijungia tik tada, kai ji miega. Bet vos tik spėja pabusti ir atsimerkti, jis iškart pradeda rodyti, ir ji viską prisimena.

Mėgstu vakarus, kai ji pamiršta užtraukti užuolaidas. Langų stiklai, kai vakaras iš kitos pusės juos nudažo juodai, atspindi visą kambarį. Atrodo, kad ji turi du televizorius: kampe prie lovos ir lange, jai už nugaros. Jinai sėdi tarp jų, bet žiūri tik į savo pačios veidrodėlį. O aš žiūriu televizorių per stiklą, mintyse persiūdama tų, kuriuos jame matau, drabužius. Vakaras tampa naktimi, langas tampa veidrodžiškai juodas. Jame galiu pamatyti net amorfišką savo atspindį. Tam reikia pasilenkti ir prisispaudus prie stiklo stipriai pasukti galvą dešinėn. Žiūriu į atspindį, nematau veido, bet jaučiu – džiaugsmas. Tačiau ji iškart užtraukia užuolaidas. Be gebėjimo nepastebėti nieko, kas dedasi aplinkui, ji dar geba greitai, mano galva, pernelyg greitai, pastebėti džiaugsmą mano akyse. O vos pastebėjusi, iškart paskuba atimti iš manęs tai, kas man patinka.

Eina į vonią ir grįžta su storomis juodomis strėlėmis ant viršutinių vokų. Kaip išpampę vikšrai.

Vadinasi, ateis moteris. Jeigu vyras, būtų pasidažiusi ir blakstienas.

Eina prie palangės. Atidaro dėžutę. Aš, kur buvus, kur nebuvus, šast jai už nugaros, prie dešinio šono.

– Prašau, maldauju tavęs, paimk jį. Parodyk. Leisk man jį palaikyti. Apžiūrėti. Palaikysiu ir atiduosiu. Po minutės. Po pusės. Arba leisk man prie jo bent prisiliesti. Vienu pirštu. Viens, ir baigta. Akimircai. Paliesiu ir atstosiu. Duokš. Nagi, prašau.

Apsimeta, kad negirdi. Uždaro dėžutę. Ir pati norėjo pašildyti jį delne, bet tyčia neėmė, kad tik nereikėtų man duoti. Kada nors prisikasiu prie to jos akmens. Kada nors pasieksiu visus jos akmenis.

Ji turi dar vieną įprotį. Jeigu ko nors laukia, daugiau nieko nedaro – tik laukia. Pampso sau ant sofos ir spokso – į sieną arba į savo veidrodėlį. Kartais pabunda iš tos būsenos ir pažvelgia į laikrodį ant komodos. Jeigu svečias vėluoja, prieina prie lango ir žiūri, nors ir žino, kad jis ateis iš kitos pusės.

Anksčiau maniau, kad ji ten ką nors mato. Bet kartą man pavyko stipriai ištempti kaklą, nudelbti akis šonan ir pamatčiau, kad už lango nieko nėra. Kiemas buvo tuščias. Prie gretimo namo stovėjo mašinos. Regis, stovėjo seniai. Nebuvo nė vieno praeivio, tad gatvė atrodė sustingusi. Kai skambina į duris, ji visada krūpteli, lyg nieko nebūtų laukusi.

Į duris paskambino ir ji krūptelėjo. Nusigręžė nuo lango ir nuėjo atidaryti. Išgirdau, kaip skambtelėjo plytelė ben-drame koridoriuje. Jinai jau daug metų nudaužta.

Plytelė kiekvieną kartą gailiai skimbteli, kai ji užkliudo ją koja. Iš to garso sužinau, kad grįžta, ir nutaisau jai patinkančią miną. Tokia išraiška ją pasitinku ir nenusimetu jos iki nakties. Galiu atsipalaiduoti tik jai užmigus.

Pirma įžengė į kambarį, jai iš paskos – nepažįstama moteris. Gliti. Pasitaiko tokių žmonių, kurių oda tarsi patepta plonu riebalų sluoksniu. Jį galima palaikyti prakaitu, bet aš vos užmetusi akį matau, ar tai prakaitas, ar riebalai. Nežinau, kas ten dedasi jų organizme, bet jis gamina pernelyg didelį kiekį riebalų. Tik kas man darbo? Kad tik nesumanytų liesti mano stiklo. Nepakenčiu, kai stiklas nučiupinėtas, – nepatogu žiūrėti. Kambarys iškart darosi drumzlus. Gali tekti kelias dienas laukti, kol nušluostys stiklą. Ji puikiausiai mato šitas dėmes, kai rytais stovi ir žiūri į mane: tikrina, ar per naktį man kas nors nenutiko. Kas nors itin baisaus. Šito ji baiminasi labiausiai. Todėl dėmės jai net patinka – tai jau tikrai. Jos užgožia vaizdą, ir ji mano, kad man viskas gerai, net jei tą akimirką man bloga. Bet ji mėgsta save apgaudinėti. Taip jai ramiau. Ir pati žino, kad apgaudinėja. Jai tiesiog taip patinka.

Viešnia klestelėjo ant sofos ir ėmė tvarkytis morkų spalvos plaukus. Spalva jai baisiai netiko, ėmiau jai rinkti šukuosenas, bet nieko nesugalvojau. Būna žmonių, kuriems niekas netinka. Kad ir kaip juos kirpsi, vis tiek blogai.

Ji pakėlė kėdę, pasistatė kambario vidury ir atsisėdo priešais, nors galėjo atsisėsti ir ant sofos, ten dar daug vietos. Toks įprotis! Savo mintimis ji veja aplink save kokoną, vadinamą asmenine erdve. Ir kuo daugiau mąsto apie savo

erdvę, tuo didesnis kokonas. Tas kokonas jai trukdo judėti. Bet ji pati kalta. Jeigu kas bando pro tą kokoną prasigauti, na, priartėti arčiau nei per metrą, ji muistosi. Tiesiogine to žodžio prasme: jai ima trūkčioti rankos, kojos ir galva. Ir nenurimsta, kol pavyksta per metrą nutolti nuo žmogaus. Arčiausiai ji prieina prie manęs. Ir prie jo. Bet prie manęs ji vis dar prieina, o prie jo prieidavo praėjusiam laike. Dabar ne per labai norėčiau apie jį pasakoti. Jeigu viskas ir toliau klosis taip, kaip dabar, nebeteks jo ir prisiminti. Ir daugiau nepyksiu kaip tada. Daugiau neklyksiu ir nesidaužysiu į stiklą. Ir jinai daugiau nebandys padaryti man to, ką bandė.

Leisgyvė ruonio maita ji tik iš išorės. Sklaidosi ant kėdės – bejęgė, rankos dryžuotom rankovėm kadaruoja kaip skudurinės lėlės. Iš tikrųjų ji atidžiai stebi viešnią. O ta vis pasitaiso retus plaukus, lyg ant pečių jai pūpsotų vešli ševeliūra. Nosis riebiai žvilga, išsišovusi kakta blizga. O akys... Na, ten – tos viešnios akyse – kažkas tokio yra. Pažvelgi į jas, ir iškart viskas aišku... Tokios moterys dažnai čia užsuka. Tiki, kad jas išgelbės karoliai. Akimis jos tarsi prašo jų pasigailėti ir nieko nesakyti, nes pačios viską žino apie savo gličią odą ir retus plaukus, galbūt laukia, kad kas nors su jomis puls ginčytis ir net įrodys, kad ne – anaipatol – viskas priešingai. Jau seniausiai permatau jas kiaurai. O šiame kambaryje tikrai gali visko prisižiūrėti, patikėkit.

– Tik ne gintaro. Aš jo nemėgstu, – išpėja moteris, iškišdama iš rankovės balsvą išpurtusią alkūnę.

Taigi jai gintaro ir nesiulė. Taigi ta moteris pati pirma ir pradėjo.

– Jau įgriso. Įsipyko. Vos pamačius, tuoj šauna į galvą mintis: ir iš kokio čia seno ridikiulio jį ištraukė?

Ridikiulio?!

Man patinka šitas žodis: ri-di-kiu-lis.

Regis, jai irgi patiko – jos lūpos išsitempia.

– Ridikiulis! – rėkiu iš už stiklo.

Bet viešniai nė motais. Spokso į ją ir tikriausiai mano, kad ji – truputį „kukū“. O jinai tai pastebėjo ir kietai sučiaupė lūpas. Šito jinai taip pat bijo – kad kas nors ims ir pagalvos, kad jinai – truputį „kukū“.

– Ridikiulis! Ridikiulis! Ridikiulis! – negaliu atsidžiaugti nauju žodžiu. – Ridikiulis!

Jinai pyksta. Girdi, kaip aš šaukiu, ir pyksta. Kartais jos žvilgsnis toks, kad mane nupurto šaltis. Nutylu.

– Mėgstu nefritą, – moteris atsiremia į atkalnę ir stebi ją iš padilbų. Tikriausiai tokia veido išraiška – kai pasmakrė pranyksta raktikaulių duobutėje – ji sustingsta ir nuotraukose. O tu paskui ieškok jos, kad nori. Mano, kad su tokia mina turi daugiau galimybių. Aš jai nesuteikčiau nė vienos. Neverčiau jai ir karolių. Gražūs daiktai – gražiems. Bet ji... ji veria karolius visiems. Kad ir kas paprašytų, visiems suvers. Bet aš taigi žinau, apie ką jinai svajoja. Ji svajoja sukurti šedevrą. Ne kitaip. Nei daugiau, nei mažiau – šedevrą. Tik jai neišeina. Nes negalima kurti šedevrų kam paklius – turėtų gi susiprotėti. O jei nesusiprotės, nieko ir neišeis.

Ak, kad taip turėčiau akmenų... Ir jeigu jos vietoj būčiau aš, vienu atsikvėpimu sukurčiau šedevrą. Labai noriu atsidurti jos vietoje.

– Ką manote? Nefritas?

– Palik ramybėj savo plaukus!

Tai šaukiu aš. O jinai tyli, nors ir ją erzina, kad viešnia nuolat čiupinėjasi. Ji primerkia paburkusias akis ir žiūri į viešnią kaip į vazą, kurią ketina piešti. Tuoju ims meluoti. Žino, ką viešnia nori išgirsti: nefritas tiks prie jos rusvų plaukų. Taip jai ir pasakys. Nepakenčiu melo.

– Nuo nefrito jos oda dar labiau pažaliuos! – keliu tokį triukšmą, šokinėju kaip beprotė, daužausi į stiklą, beldžiu kumščiais, trypiu kojomis.

Ji meta nerimastingą žvilgsnį į viešnią – ar tik nebus manęs išgirdusi. Bijo, ims kas nors ir sužinos, kad laiko mane uždariusi. Bet toji sėdi kaip sėdėjusi su savo įstrigusi pagurkliu. Galimas daiktas, ir šita kalina ką nors už stiklo. Jos visos apsimitinėja.

– Taip ir maniau, – sako viešnia ir išsitraukia pasmakrę iš duobutės. – Visada žinojau, kad nefritas man tiks.

– Tik... – pradeda ji.

Tik niekaip nepatikėsiu, kad jinai galėtų imti ir pasakyti teisybę. Neįmanoma nuolat meluoti, o vieną gražią dieną išrėžti tiesą, kai iš tavęs niekas šito nereikalauja ir, be tavęs pačios, niekas nė neįtars, kad pamelavai.

– Galima verti iš topazų. Žydri jums taip pat, be jokios abejonės, tiks. Labiau nei nefritas.

Taip ir žinojau. Užuot kalbėjusi tiesiai, ji bando apeiti iš užpakalio arba iš šono. Jos klausia apie nefritą, o ta – apie topazą. Vengia tiesos. Tiesos ji bijo. Tiesa, kai žengi žingsnį į šoną arba atgal nuo jos, iškrypsta. Į tiesą reikia

žiūrėti tiesiai, tik šitaip ją įmanoma pamatyti.

– Žydri skaidrūs topazai, – tęsia. – Kelios eilutės su sidabro intarpais. Įsivaizduoju tokius topazus ant jūsų kaklo – apvalūs karoliukai smulkiom briaunelėm. Jūs tikriausiai lengvas žmogus.

– Taip, esu labai lengvas ir atviras žmogus. Perregimas žmogus.

– Taip, taip, kaip tik tai ir matau – perregimus topazus.

– Kodėl topazus?

– Kad tiktų prie akių. Jūsų akys žydros.

– Mano akys žalsvai žydros. Dabar sėdžiu nugara į šviesą, todėl nieko nematyti. Bet galėčiau prieiti prie lango, jeigu tai svarbu. Jeigu jums svarbūs niuansai. Mano rainelė žydra, o arčiau vyzdžio – žalia. Lyg vos prasikalusi žolė. Reta spalva. Man dažnai sako, kad mano akių spalva reta. Todėl maniau, kad man tiks nefritas.

– Trys eilutės. Aš suverčiau tris eilutes. Viena – po pat kaklu, kitos dvi – ilgesnės.

– Man būtinai reikia karolių.

– Moterys puošėsi visais laikais.

– Visada svajojau apie nefrito karolius.

– Intarpus darysime sidabrinis. Jūs – paprastas atviras žmogus. Jums nereikia aukso. Kas nors paprasto, panašaus į sidabrą. Paprastumas ir skaidrumas. Būtent tai, ko jums reikia.

– Vakar supratau, kad man būtinai reikia karolių, ir iškart paskambinau jums. Žinot, kai nori ką nors ištaisyti, visada galvoji apie naujus papuošalus. Pirmas dalykas, apie kurį

pagalvojau po to, kas vakar nutiko, – karoliai. Net nežinau, pasakoti ar ne...

– Kaip norite.

– O jūs viena? Čia nieko daugiau nėra?

Ji kiek patylėjo. Kartais jos tylėjimas skamba kaip styga, ir tame skambėjime galima išgirsti tiesą. Bet tie, kurie ateina, klauso tik patys savęs. Jų galvose – plokštelė, kurioje įrašyti jų pačių balsai. Jie balsu ištaria ir įgarsina tik tai, kas įrašyta jų plokštelėje. Jei žiūri tiesiai, gali išgirsti, kaip ji sukasi. Nes jei žiūri tiesiai, nematai nieko perteklinio, o pertekliniai dalykai dažnai trukdo klausytis. Kai akims visko per daug, ausys tarsi išsijungia. Lyg jose būtų garso reguliavimo mygtukas. Būna, jei žiūri kitu kampu, garsas labai nuslopsta. Ta moteris žiūri kreivai, kaip ir visos, kurios čia lankėsi anksčiau. Džiaugiuosi kiekvienu nauju svečiu, nes viliuosi, kad kada nors čia ateis tas, kuris žvelgia tiesiai ir išgirs mane.

– Prisipažink! Pasakyk jai! – lipte prilimpu prie stiklo, mano nosis ir lūpos prisiploja prie jo. Žiūrint iš anos pusės mano lūpos – nelyginant mėsos muštinis.

Ji tyli. Ji girdi mane.

– Išleisk mane!

Žinau, kad manęs neišleis, šaukiu tik šiaip sau – iš įpročio.

Ji nusigręžia į langą. Matau tik jos skruostikaulį ir vikšrą ant dešinio voko. Kad ir kokia būtų tos moters istorija, ji niekada neprilygs tai, kuri slapstosi šiame kambaryje.

– Aš gyvenu viena.

Marina Achmedova – jauna talentinga rašytoja, dirbanti ir Rusijos savaitraščio „Russkij reportior“ korespondente. Lietuvių kalba išleista M. Achmedovos knyga „Mirtininkės dienoraštis. Chadža“ pelnę ne vieną prestižinę literatūros premiją. Naujausias autorės romanas „Šedevras“ pasakoja ne apie karą, o apie meilę.

Mergina nubunda ir suvokia, kad yra įkalinta už stiklo. Ji neprisimena nieko – nei savo vardo, nei išvaizdos, nei praeities. Vienintelis žmogus, su kuriuo ji gali pasikalbėti ir prašyti pagalbos, – tame pat kambaryje gyvenanti karolių meistrė, svajojanti suverti šedevrą. Tačiau ji kažkodėl abejinga kalinės skundams ir maldavimams išleisti. Įkalintoji iš paskutiniųjų siekia išsiaiškinti meistrės paslaptį, nes tai vienintelis būdas išsilaisvinti.

www.sofoklis.lt

9 786094 441103